

PETRUS FRANCISCUS VALCKE, 1708-1787, PASTOOR VAN RUMBEKE EN DEKEN VAN ROESELARE

B. JANSSENS de BISTHOVEN

Geboren te Westrozebeke, op 18 maart 1708, als zoon van Ignatius en Anne Marie Van Damme, leerde Petrus Franciscus Valcke als koorknaap en zanger in de St.-Maartenskathedraal te Ieper de kerkelijke liturgie van dichtbij kennen en waarderen. Beschermeling van kanunnik Lodewijk Danes, president van het groot seminarie, deed hij de humaniora aan het college van de jezùieten te Ieper, studeerde daarna wijsbegeerte en godsgeleerdheid aan het seminarie Gaspar de la Torre te Douai en werd ten slotte in het Brugse seminarie opgenomen, waar hij over de H. Schrift theses verdedigde¹.

Hij droeg de titel van *magister* toen hij op 27 september 1733, met twee andere diakens van het bisdom Brugge, in de private kapel van de bisschop in de proosdij op de burg te Brugge de priesterwijding ontving². Hij was gedurende vier jaar onderpastoor, ten dele in Handzame, ten dele in Kortemark, tot hij op 23 mei 1738 als pastoor de parochie Eernegem te besturen kreeg³.

1. A. DE SCHREVEL, *Valcke Pierre-F.*, in *Biographie nationale*, 26, 1936-1938, kol. 41-42. (G. TANGHE), *Leven van den weleerweerden Heer Petrus Franciscus Valcke, pastoor van Rumbeke en deken der christenheid van Rousselaere, met eene voorafgaende beschrijving van Rumbeke, door eenen kanoniek van 't kapittel van Brugge*, Roeselare, 1852.

2. BAB (= Brugge, Archief van het Bisdom), B 53, fol. 161v°.

3. BAB, B 54, fol. 244 v°.

Het pastoorsambt aldaar was vrijgekomen door de promotie van Arnold Daems naar Oostkamp, en aangezien het patronaatsrecht over Eernegem aan de bisschop behoorde moest deze geen rekening houden met een presentatie om tot de benoeming van een nieuwe pastoor over te gaan. Eernegem was een kleine parochie van 625 volwassenen gelovigen, die allen hun pasen hielden⁴.

Een belangrijker parochie, met 3.000 volwassen gelovigen, was Rumbeke, die in 1742 vrij kwam door de benoeming van Jacob Morette tot pastoor van Beveren. Het pastoorsambt van Rumbeke, waar de bisschop evenals in Eernegem het patronaatsrecht bezat, werd op 9 juni 1742 door de vicarissen *sede vacante* aan P.F. Valcke toegekend, die uit het vergelijkend examen van 8 mei de meest geschikte bleek te zijn⁵. Het voorafgaandelijk examen was door het concilie van Trente voorgeschreven⁶. Zoals gewoonlijk werd het door gedrukte affiches aangekondigd. De kandidaten moesten seculiere priesters zijn van het bisdom Brugge, dragers van een getuigschrift van goed gedrag en zeden afgeleverd door de pastoor, of als de kandidaat zelf pastoor was, door de deken, en zich op de vastgestelde dag in het bisdom aanmelden. Er werden vragen gedictieerd over H. Schrift en theologie, waarop in de voormiddag schriftelijk werd geantwoord. In de namiddag hielden de kandidaten in aanwezigheid van de bisschop en de juryleden een sermoen van minstens een kwartier, waarvan het onderwerp op de affiche gemeld was : «Over de betreuwenswaardige toestand van de zondaar in staat van doodzonde»⁷. Na het overlijden van deken Norbertus de la Salle, werd de pastoor van Rumbeke P. F. Valcke tevens deken van Roeselare, krachtens de benoeming door bisschop J. B. de Castillion op 29 juni 1748. Beide bedieningen zal P. F. Valcke tot aan zijn dood, op 23 januari 1787, blijven uitoefenen, de eerste gedurende 45 jaar, de tweede bijna 40 jaar lang.

Als pastoor van Rumbeke genoot P. F. Valcke de hulp van een

4. L. SLOSSE, *De dekenij Gistel rond 1732*, in *Handelingen van het genootschap voor geschiedenis «Soc. d'Emulation»*, 56, 1906, 259-260.

5. BAB, B 56, fol. 41 v°.

6. Sess. XXIV, c. 18 de ref.

7. BAB, B 56, fol. 24, fol. 38-39.

onderpastoor. Deze was in 1742 Cornelis Van de Walle⁸. Op 23 juni 1745, dag van de visitatie van Rumbeke door bisschop J. B. de Castillion, was de onderpastoor Ignatius de Vloo, «zeer ijverig in het preken en in het onderricht van de catechismus»⁹. Men had toen veel last van een zekere Joannes Goderis, die herhaalde vermaningen ten spijt, allerlei bijgelovige handelingen en bezweringen verrichtte om zieke kinderen en dieren te genezen. Als verweer tegen deze praktijken verkreeg pastoor Valcke van zijn deken de toelating de kerkelijke exorcismen aan te wenden¹⁰. Op 23 juni 1767 werd Lodewijk Caytan door bisschop R. Caimo als onderpastoor van Rumbeke goedgekeurd¹¹. Deze woonde in bij de pastoor en had grote bewondering voor hem. Kort na diens dood zal hij de sermoenen van pastoor Valcke opnieuw uitgeven, en door een biografische schets laten volgen.

Een bijkomende hulp voor de zielzorg bestond in de regelmatige komst van een groepje mendicanten, die zes maal per jaar in Rumbeke een zogenaamde *statio* of standplaats hadden : de augustijner eremieten van Roeselare op Kerstmis, het feest van St.-Blasius (3 februari), op vijfde zondag van de veertigdagentijd en op zondag na Allerzielen ; de dominikanen van Ieper op de vijfde zondag van de veertigdagentijd en Allerzielen ; de capucijnen van Kortrijk op Pasen¹². Deze regulieren preekten in de parochiekerk, namen deel aan de diensten en deden een bedeltocht.

Pastoor Valcke heeft een tweehonderdtal van zijn zondagspreken verzameld, welke tijdens zijn laatste drie levensjaren, in zeven boekdelen, werden uitgegeven onder de welsprekende titel : *Sermoenen op de sondagen en feestdagen, opgedraegen aen syne doorl. hoogweerdigheyd Felix Guilielmus Antonius Brenart, XVII bisschop van Brugge, erfagtig cancellier van Vlaenderen, etc., gepredikt op den tyd van meer als vyftig jaeren, door den zeer Eerw. Heer Petrus*

8. BAB, B 56, fol. 24.

9. BAB, B 239 : *Status ecclesiae parochialis loci de Rumbeke, in visitatione die 23 mensis iunii anno 1745.*

10. *Ibid.*

11. BAB, B 67, fol. 88 v°. Het *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 3, 1968, 130, geeft als benoemingsjaar 1766 ; het is wel 23 juni 1767.

12. BAB, B 239 : *Status ecclesiae de Rumbeke, 23 juni 1745.*

*Franciscus Valcke, pastor van Rumbeke en deken der christenheyd van het district Rousselaere in het bisdom van Brugge, getrokken uyt de vermaerdste Fransche en andere predikanten, verrykt met menigvuldige uytgelezene teksten der heylige Schriftuere en der heylige vaders, bezaeyd met kragtige en doordringende zedelessen, toegepast elk op synen staet, zeer dienstig aan alle predikanten, maer byzonderlyk voor de pastors der landslieden, alsook aan alle christenen, die hunne zaligheyd behertigen, Brugge, 7 dln, 1784-1786. Reeds in 1786-1788 kwam bij dezelfde uitgever, Jozef De Busscher, Predikherenstraat, Brugge, een tweede druk van de pers. Intussen was de auteur op 23 januari 1787 overleden, zodat het laatste boekdeel van deze tweede uitgave de volgende drie bijvoegsels kon bevatten : - de Latijnse redevoering welke pastoor Valcke op het vijftigjarige jubileum van zijn pastoorsambt in 1788 tot zijn confraters wilde richten¹³ ; - het Latijnse doodsbericht met curriculum vitae van de overledene¹⁴ ; - een biografische schets onder de titel : *Uytbreiding van den voorgaenden doodbrief dienende tot kort begrip van het leven van den zeer Eerw. Petrus Franciscus Valcke, landdeken der christenheyd van het district van Rousselaere, onder het bisdom van Brugge en pastor der parochie van Rumbeke, overleden den 23 januari 1787*¹⁵.*

De uitgegeven sermoenen zijn bestemd voor alle zondagen en voor de feestdagen van Kerstmis, Driekoningen, Hemelvaart des Heren, Sacramentsdag, H. Joannes de Doper, HH. Petrus (patroon van Rumbeke) en Paulus, Allerheiligen, Allerzielen, Kerkwijding, en voor de feestdagen van O.L. Vrouw : Onbevleete Ontvangenis, Geboorte, Boodschap, Lichtmis, Ten hemelopneming en Rozenkrans. Om reden van zijn speciale devotie geeft hij ook een sermoen voor het feest van de heilige Vincentius a Paulo en twee voor het feest van de Engelen Bewaarders¹⁶. Er is geen sermoen voor Witte Donderdag, Goede Vrijdag, Paaszaterdag ; ook niet voor het feest

13. *Zevenste deel* (van de Sermoenen van P. F. Valcke), *behelzende zestien meditatieën op het bitter lyden van Christus Jesus, tweeden druk te Brugge, 1788*, p. 270-280 : *Oratio in jubilaeo quinquagesimi anni curae pastoralis. Redde rationem villicationis tuae.*

14. *Ibid.*, p. 283-287.

15. *Ibid.*, p. 288-303.

16. *Sermoenen* deel 5, p. 126, 137 en 147.

van het H. Bloed, noch van de H. Donatianus, patroon van het bisdom. Voor elke zon- en feestdag zijn meestal 2, 3 of 4 sermoenen voorzien, soms nog meer, tot 8 (op 3de zondag na Pinksteren) of 11 (op 1ste zondag van de veertigdagentijd). De aanhalingen uit de Schrift en de uitleg zijn meestal bedoeld om zedenkundige lessen in te prenten, want de sermoenen zijn zeer moraliserend opgevat en aandringend gericht op de beoefening van de deugden en de bestrijding van de ondeugden. Typisch is bv. de aanvang : «Het evangelie, dat ik (in het Latijn) voorgelezen heb, is vol schoone zedelessen»¹⁷. Blijkbaar was de pastoor in de praktijk van de zielzorg dichter bij de strengere richting van de jansenisten dan bij die van de jezuiten. Streng en veeleisend van de anderen was hij het ook van zichzelf. Zijn laatste Latijnse redevoering vraagt aan de confraters deel te willen nemen niet zoveel aan de vreugde van het vijftigjarig jubileum van zijn pastoraatsambt, (1738-1788) maar vooral in de vrees en de angst voor het komende oordeel¹⁸.

Om aan de gewone lezers stichtende lectuur te bezorgen vertaalde hij enkele werken uit het Frans¹⁹ : *Virginia ofte de christelyke maeght*, Siciliaans verhaal van de Minderbroeder Michaël-Angelus Marin, 2 delen, Brugge, 1760 ; - *Agnes de Saint-Amoré, ofte de vierige novitie*, uit het Frans, van dezelfde auteur, Brugge, 1763 ; - *Kort begryp van het leven van den H. Vincentius a Paulo* ; - *De bezoeken van het Allerheyligste Sakrament* ; - *De drie christelyke heldinnen, of de gestichtige levens van dry jonge jofvrouwen*, Brugge, 1783 ; - *Nieuwen godvruchtigen kerk- en gebedenboek, vervult met schoone bemerkingen op de byzonderste zondagen en feestdagen des jaers, benevens korte en bondige meditatieën op iedere dag der maend... byeenvergadert uyt verscheyde voornaeme auteurs*, Brugge, 1775.

17. *Ibid.*, deel 3, p. 83.

18. «Invitavi vos charissimos meos in Domino confratres, ut non tam iubilationis et gaudii, sed potius timoris et anxietatis meae participes esse dignaremini» : *Ibid.*, deel 7, p. 270.

19. J. DECREAENE, *Pieter-Frans Valcke*, in *Rumbeeksche Avondstonden*, Rumbek, 1856, p. 193. Pastoor Valcke is ook de auteur van een *Liber memorialis* over de parochie Rumbek : *Annales sive res memorabiles, quae in hac parochia contigerunt tempore pastoratus P. F. Valcke, cuius initium fuit 1742*. De tekst is geschreven in het register van de doopsels van 1707-1782, bewaard te Roeselare in het stadsarchief.

Veel zorg besteedde pastoor Valcke aan de voorbereiding tot de eerste communie. Bij zijn sermoenen zijn er vier «Voor d'eerste Communie : - Van d'uytwerksels der goede en quaede Communien ; - Van de bereydingen tot eene weerdige eerste Communie ; - Van hetzelfde ; - Van het levendig geloof der wezentlyke tegenwoordigheyd van Christus in het H. Sacrament»²⁰. De laatste twee dagen vóór de eerste communie was hij met de eerste communicanten in de kerk, voor «geestelyke oefeningen op gestelde uren, nu zeer vieriglyk biddende, nu eenige beste en kragtigste meditatie hun voorenzende, dan door vermaeningen de voorgelezene waarheden dieper indrukkende, waerdoor men in de kinderen teekenen bespeurde van ongemeene beweginge des herten, en op den dag der eerste Communie eene grootste ingekehrdeyde, 't welk alles diende niet alleen tot overgroot voordeel der kinderen, maer ook tot eene voordeeligste stigting der bejaerde zelve»²¹.

P. F. Valcke stichtte in Rumbeke een klooster van zusters van liefde, de eerste gemeenschap in ons land van deze zegenrijke congregatie, welke Vincentius voor de verpleging van zieken en armen omstreeks 1626 had gesticht. Deze religieuzen gingen vooral buiten het klooster de naastenliefde beoefenen en vonden er een rijk veld voor het dienen der vrouw in christelijke caritas en apostolaat²². Voor het beginnende Rumbeekse klooster bekwam pastoor Valcke een lening van 40 pond, waarvoor hij eigenhandig de schuldbrief schreef, welke de eerste overste ondertekende²³. Bisschop J. R. Caimo gaf op 5 september 1759 de «Regels en Statuten voor de geassocieerde dochters van liefde op de parochie van Rumbeke», overeenkomstig de constituties van deze congregatie²⁴, en keizerin Maria Theresia ondertekende te Wenen op 7 juli 1760 het officieel «octroy» voor de Rumbeekse stichting²⁵. Met dezelfde bekommernis om hulp te bieden aan noodlijdenden stichtte de pastoor in 1777 de Rumbeekse

20. *Sermoenen*, deel 2, p. 270, 286, 301 en 311.

21. *Ibid.*, deel 7, p. 293.

22. J. DE JONG en R. R. POST, *Handboek der Kerkgeschiedenis*, 3, 1948, p. 226.

23. BAB, nr. N 66, verbo P. F. Valcke.

24. BAB, B 65, fol. 37 v°.

25. BAB, F 307.

«armenkamer», naar het voorbeeld van het gelijkaardig werk door priester Jozef Van Dale in 1774 te Kortrijk opgericht²⁶.

Als deken van Roeselare bezocht Valcke, pastoor van Rumbeke, regelmatig de andere 14 parochies van zijn district. Naar aanleiding en als gevolg van deze kerkinspecties schreef hij uitgebreide verslagen in het *Registrum ecclesiarum parochialium decanatus districtus Roulariensis, una cum actis decanalibus a die 29 iunii 1748*²⁷. Dit register bevat immers, benevens de visitatieverslagen ook de *acta decanalia*, een dagboek waarin de deken in chronologische orde de datum en het onderwerp van zijn handelingen aantekende: de jaarlijkse pastoorsvergaderingen bij het uitdelen van de heilige oliën, de kerkvisitaties, het aanhoren van kerk- en disrekeningen, het ontvangen van de opbrengst van geldomhalingen, het uitvoeren van bisschoppelijke bevelbrieven, het begeleiden van de bisschop wanneer deze de parochies bezoekt, het vormsel toedient of een kerk consacreert, de installatie van nieuw benoemde pastoors, de uitvaart van overleden priesters.

Sommige van deze handelingen typeren Valcke's persoonlijkheid, zoals de volgende, opgetekend in december 1754: «Ik ontving een brief van de bisschop, met opdracht een vaderlijke vermaning aan priester Verbiest te geven. Deze laatste heb ik naar het klooster van de zusters op 9 december ontboden en de pastoor als getuige bijgeroepen. Na de voorlezing van de bisschoppelijke brief begon de beklagde heftig uit te vallen met beledigende woorden; blijkbaar was hij wat beschonken. Wanneer zijn woede enigszins bedaard was, vroeg hij excuus en bekende, dat hij, ook na een vermaning vanwege de bisschop, de herbergen had bezocht. Hij beloofde zijn leven te beteren. Ik heb hem uitgenodigd voor het middagmaal bij mij op de volgende dag en hem een wintermantel gegeven, die hij nodig had, om op die wijze zijn obstinaat gemoed te verzachten»²⁸. De menslievendheid van pastoor-deken Valcke betekende echter niet, dat hij zijn voorrechten als deken wou prijsgeven, zoals blijkt uit een betwisting met de pastoor van Ardoorie, betreffende het recht om

26. A. DE SCHREVEL, *art. cit.*, 41.

27. Brugge, Rijksarchief, Kerkarchief Roeselare St.-Michiels, nr. 1.

28. ...«ut vel sic obstinatum eius animum emollissem»: *Registrum*, p. 16.

priester Roelens, die in laatst genoemde parochie overleden was, te begraven. De deken hield stand dat dit begrafenisrecht hem toekwam, zoals het steeds in het verleden geweest was, maar de pastoor eiste dit recht voor zich op. Het conflict werd aan de bisschop voorgelegd, die de deken in het gelijk stelde, maar aan beiden opdracht gaf de zaak naderhand in der minne te regelen²⁹.

Het andere gedeelte van het *Registrum* bestaat uit de verslagen over de toestand van de parochies, geschreven op grond van de visitaties, aan de hand van ter plaatse ingewonnen en opgetekende informatie. Verreweg de meest uitgebreide van deze reeks verslagen *de statu paroeciae* zijn het resultaat van de eerste ronde van kerkinspecties gedaan in het jaar 1749. De beschrijving van de toestand van de 15 parochies beslaat meer dan 150 bladzijden, zoals blijkt uit volgend schema, met de hoofddingen van de visitatieverslagen : *Status ecclesiae parochialis Roullariensis iuxta visitationem decanalem factam die 29 aprilis 1749* :

	p.101-118
<i>Status ecclesiae parochialis de Rumbeke (geen datum)</i>	120-130
<i>Status ecclesiae parochialis de Staden, 29 aprilis 1749</i>	134-144
<i>Status ecclesiae parochialis de Gidts, 30 aprilis</i>	146-155
<i>Status ecclesiae parochialis de Beveren, 5 maii</i>	157-167
<i>Status ecclesiae parochialis de Zarren, 29 aprilis</i>	169-179
<i>Status ecclesiae parochialis de Hardoye, 6 maii</i>	179-190
<i>Status ecclesiae parochialis de Coolscamp, 7 maii</i>	191-201
<i>Status ecclesiae parochialis de Eeghem, 7 maii</i>	203-210
<i>Status ecclesiae parochialis de Pittem, 8 maii</i>	213-224
<i>Status ecclesiae parochialis de Hooglede, 9 maii</i>	227-235
<i>Status ecclesiae parochialis de Cachtem, 12 maii</i>	237-244
<i>Status ecclesiae paroch. de Niewkercke</i> ³⁰ , 13 maii	247-254
<i>Status ecclesiae parochialis de Roosbeke</i> ³¹ , 13 maii	257-267
<i>Status ecclesiae parochialis de Ouckene, 12 maii</i>	269-276

Aanzienlijk bondiger zijn de verslagen van de volgende inspecties, gedaan in 1750, '53, '54, '55, '58, '59, '64, '66, '77, '68, '69, '71, '77 en

29. BAB, B 63, fol. 28 r° & v°.

30. Oostnieuwkerke, te onderscheiden van Nieuwkerke in het toenmalige bisdom Ieper.

31. Westrozebeke, te onderscheiden van Oostrozebeke in het toenmalige bisdom Gent.

1778. Over zijn laatste visitaties, na 1778, heeft deken Valcke geen verslagen nagelaten, behalve enkele aantekeningen over kerkinspecties gedaan in mei 1786, welke zijn opvolger deken Bernard Moen in het *Registrum* heeft bijgeschreven. Meteen heeft men hier een voorbeeld van de werkwijze van deken Valcke, die namelijk ter plaatse notities schreef, waarmede hij de *status ecclesiae* opstelde³².

Een belangrijke jaarlijkse gebeurtenis voor de dekenij was de vergadering van de pastoors, bijeengeroepen door de deken voor de uitdeling van de heilige oliën, op donderdag na Pasen. De heilige oliën, welke de deken voorafgaandelijk in het bisdom was gaan afhalen, werden om 10 uur processiegewijs uit de pastorij naar de kerk gebracht. De mis, met een homilie door een pastoor, werd plechtig gecelebreerd door de deken, die vervolgens een Latijnse toespraak tot de pastoors richtte. Daarna was er een middagmaal, waarvoor ieder pastoor zijn bijdrage stortte³³. De eerste maal na zijn benoeming deed deken Valcke de uitdeling op 10 april 1749 in de parochiekerk van Rumbekke en ontving de pastoors aan tafel in de pastorij zelf. De volgende jaren echter werd de uitdeling in de Sint-Michielskerk van Roeselare voltrokken en werden de pastoors in het stadhuis op het middagmaal vergast³⁴. De redevoeringen, welke deken Valcke elk jaar bij deze gelegenheid uitsprak, vielen door hun inhoud en bezielende kracht zo in de smaak, dat de toehoorders hem verzochten deze te willen uitgeven, hetgeen waartoe hij besliste. In 1785 verscheen inderdaad te Brugge, onder de titel *Speculum et idea boni pastoris*³⁵, een reeks van 20 Latijnse

32. *Registrum*, p. 49-50.

33. Cfr. Statuten van het bisdom van 1693 en van 1765, titel VIII, paragrafen IX - XIV.

34. *Registrum*, p. 4-5.

35. *Speculum et idea boni pastoris in qua proponuntur virtutes, quas bonum animarum pastorem exercere, et vitia quae fugere oportet, ut seipsum et oves sibi commissas salvas faciat, in viginti adhortationibus a R.D.P.F. Valcke, decano districtus Roulariensis RR. DD. pastoribus sui districtus in solemni sacrorum oleorum distributione habitis Roularii (1766-1785)*, Brugge, 1785, XI - 267 p. Andere uitgaven verschenen te Mechelen in 1826 en 1839. Een tiental van deze 20 redevoeringen werd opgenomen in het werk van J. SCHEIDER S.J., *Lectiones quotidianae*, Regensburg, 1870. E. DE SEYN, *Dictionnaire des écrivains belges*, deel 2, Brugge, 1931, p. 1735.

toespraken, voorgedragen in 1766 en volgende jaren tot en met 1785. Deze geestelijke onderrichtingen beschrijven het ideale beeld van de parochiepriester. In de eerste, van 1766, legt de auteur vooral de nadruk op de gehoorzaamheid aan de bisschop en aan de voorschriften van de diocesane Statuten, welke vorig jaar door bisschop J. R. Caimo bekrachtigd en aangevuld waren : «O driemaal gelukkig ons bisdom Brugge, indien alle pastoors en priesters deze levensregel met eerbied aanvaarden en trouw naleven. Laat ons het voorbeeld geven van volmaakte volgzzaamheid, zoals de goed faam van de dekenij Roeselare het vereist³⁶.

Hij beijverde zich om de jaarlijkse retraite, die toen niet gebruikelijk was, te doen ingang vinden bij zijn confraters, zoals hij het zelf reeds beoefende. Met twee andere pastoors van de dekenij, Antoon De Bie en Jacob Morette, begaf hij zich naar Parijs om er de geestelijke oefeningen te volgen in het klooster van de Lazaristen, waar het lichaam van de H. Vincentius a Paulo wordt bewaard. «Laat ons het voorbeeld navolgen van de heilige priesters, die de laatste tijd de Kerk hebben gesticht : Carolus Borromeus, Franciscus van Sales en zijn opvolger d'Aranthan, Vincentius a Paulo, (Adrien) Bourdoise, (Jean-Jacques) Olier en ontelbare anderen, die de jaarlijkse retraite hebben aanbevolen en beoefend. Laten wij het ook zelf doen, ten minste één maal. En mocht het Brugge seminarie daarvoor zijn poorten openen»³⁷.

In de 12de onderrichting, van 1771, geheel gewijd aan de belangrijke taak van de pastoors als verkondigers, stipt hij eerst enkele redenen aan, waarom de predicatie dikwijls weinig vruchten oplevert. In tien punten ontwikkelt hij daarna de methodiek van de gewijde rede. Het slot heeft de vorm van een samenvattend gebed³⁸.

Er wordt in de onderrichtingen ook gewezen op fouten, misbruiken en verkeerde toestanden. «Ik twijfel er niet aan, betoogt hij in 1779,

36. *Speculum*, p. 7-8.

37. *Ibid.*, p. 136.

38. *Ibid.*, p. 61 : «O Iesu, doctor et magister aeternae veritatis, da mihi, da pastoribus et concionatoribus tuis lumen in mente, ardorem in corde, verbum in ore, puritatem in intentione, efficaciam in opere, ut praedicent te, et praedices in eis, ut operentur in te, et opereris in eis, sicque possint vivis operibus et sermonibus persuadere, evangelizantes virtute multa».

dat gij meer dan eens verontwaardigd hebt bemerk, hoe slordig en oneerbiedig bepaalde priesters de heilige riten voltrekken, hoe onverzorgd zij de kniebuigingen en kruistekens maken. Hoe groot is de ergernis die zij geven door hun haastige gesticulaties. Hoe zorgeloos leggen zij daarna de gewaden neer en beginnen dadelijk over wereldse zaken te praten»³⁹. In 1784 betreurt hij, dat de priesters te weinig op afstand leven (*promiscue vivunt*) vooral in de steden, waar zij dikwijls zonder zielzorg hoge beneficies opstrijken. In hun levenswijze zijn zij nauwelijks te onderscheiden van leken, en soms nog veel erger. Zij zoeken niet anders dan weelde, eerbewijzen en genot⁴⁰.

Wat priester Valcke aan anderen voorhield deed hij ook zelf. Was dit de reden van de sympathie, welke hij niettegenstaande zijn strengheid bij zijn confraters genoot ? Op 8 juli 1782 vierden zij het vijftigjarig priesterjubileum (1733-1782) van hun pastoor-deken en vereerden hem elk met een gedicht in Latijnse verzen⁴¹. Het graf-schrift van P. F. Valcke, dat in de muur van het portaal binnen de parochiekerk van Rumbekke bewaard is getuigt als volgt over hem : Voorbeeld van priesterlijke volmaaktheid, ware herder en vader, heeft hij met uitnemende liefde en een onverdroten ijver de zeden verbeterd, de deugd bevorderd en velen tot de christelijke volmaaktheid geleid.

39. *Ibid.*, p. 149-157.

40. *Ibid.*, p. 206-207.

41. J. DECRAENE, *op. cit.*, p. 189.

